№ 128 ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 20 — 1904 — ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 20 № 128

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկ։
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ". կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դիմադրող ոյժերի դիրքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ս. Մեսրոպ, Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Քաղաքացիական կանանց միջազգային կոնգրէս։

ԴԻՄԱԴՐՈՂ ՈՅԺԵՐԻ ԴԻՐՔԸ

Մեր տուած տեղեկութիւններից ընթերցողը գիտէ, որ ռուսական և ճապօնական զօրաբանակները միմեանց մօտեցել են, որ տեղի ունեն անընդհատ ընդհարումներ զօրամասերի մէջ և որ շուտով սպասվում են խոշոր ճակատամարտեր։ „Р. С." թերթը համարում է ճապօնական զօրքի ընդհանուր թիւը Խայչէնի շրջանում մօտ 150,000 հոգի։ Նրանք մօտենում են ռուսաց զօրքին արևելքից և հարաւից։

Զանազան աղբիւրներից քաղած տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ ռուսական զօրքերը խմբվում են Խայչէնի և Գայչժօուի միջև և կենտրոնական մի դիրք են բռնել թշնամու ոյժերի մէջ։ Դա նշանակում է, որ ռուսաց զօրաբանակը կարծես մի կենտրոնումն է, որի շրջագիծը բռնված է ճապօնական զօրքերով։

Կենտրոնական դիրքը ունի իր մեծ առաւելութիւնը, բայց և իր որոշ անյարմարութիւնը։ Նրա առաւելութիւնն այն է, որ կենտրոնը, պարունակելով իր մէջ միանգամից մեծ քանակութեամբ զօրք, հեշտութեամբ կարող է դիմադրել թշնամու զօրքի առանձին առանձին մասերին, թոյլ չը տալով մի և նոյն ժամանակ, որ նրանք միանան միմեանց հետ։ Անկասկած, այնտեղ կարևոր է, որ այդ կենտրոնական զօրքը ուժեղ լինի շրջապատող թշնամի զօրքի իւրաքանչիւր մասից։ Այդ անհրաժեշտ պայմանը ներկայ դէպքում գոյութիւն ունի, որովհետև Գայչժօուի և Խայչէնի միջև հաւաքված է ոչ պակաս քան 100,000 հոգի ռուսական զօրք։

Անյարմարութիւնը կարող է լինել այն դէպքում, երբ հակառակորդի զօրքերը չափազանց մօտ են կամ չափազանց հեռու կենտրոնից, որովհետև մօտ եղած ժամանակ նրանք հեշտութեամբ կարող են միմեանց ձեռք մեկնել և այդպիսով փնասել կենտրոնին, իսկ հեռու եղած ժամանակ նրանք գրաւելով կենտրոնի զօրքը դէպի իրանց կողմը, կարող են կտրել նրան իր յենակէտից։ Անկասկած այդտեղ մեծ դեր են խաղում կենտրոնական զօրքի հմտութիւնը և պատերազմական վարժութիւնը։ Կենտրոնը պէտք է կարող լինի արագ շարժվել և ժամանակ չը տալ հակառակորդին սթափվելու հարուածներից և միանալու իր աջակից զօրամասերի հետ։

Պատերազմական բեմը հանդէս է հանել ռազմագիտական հնարագիտութեան և հմտութեան համար մի ասպարէզ, որտեղ հակառակորդները պէտք է աշխատեն օգտվել ամեն մի դէպքից նպաստաւոր պայման ստեղծելու իրանց շարժումների և յարձակումների աջողութեան համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՄԵՍՐՈՊ

Ներկայ յունիսի 17-ին լրացաւ հազար հինգ հարիւր տարի այն օրից (404 թ.), երբ հայոց եկեղեցու սրբերի դասում կարգված մի վարդապետ, Մեսրոպ կամ Մաշտոց անուամբ, գտաւ հայ տառերը։ Այդ դէպքը, եթէ միայն նա լինէր լոկ տառերի գիւտ, գուցէ այնքան էլ պատմական մեծ նշանակութիւն ստացած չը լինէր և ներկայ հազար հինգ հարիւրամեակը այնքան էլ կարևորութիւն չունենար եթէ Մեսրոպի գիւտին չընծայվէր մի նոր տեսակէտ, որը բացատրելու և պարզելու համար պ. Լէօն գրել է մի գիրքը հիմնվելով եւրօպական պատմական-քննադատական մեթօդի վրա և օգուտ քաղելով այն բոլոր աղբիւրներից, որոնք մինչև այսօր յայտնի են բանասիրութեան։ Այդ դէպքը բացատրելու համար հեղինակը հետևել է պատմական գիտութեան մէջ ընդունված պրագմատիկական մեթօդին, որ միակ ճշգրիտ և վստահելին է պատմական խոշոր դէպքերի և երևոյթների ուսումնասիրութեան և բացատրութեան համար։

Եւ ոչ թէ պ. Լէօի աշխատութեան քննադատութիւնը ներկայացնելու—որ մեր ներկայ յօդուածի նպատակը չէ—այլ միայն այդ տեսակէտը մեր ընթերցողներին պարզելու համար, մենք կը կամենայինք մի քանի խօսք ասել։

Ամեն մի գիւտ, լինի նա վերացական, գաղափարական, տեսական թէ գործնական կարևորութիւն է ստանում համաձայն այն հետևանքների, որ նա արտադրել է, այն երևոյթների, որ նա առաջ է բերել կեանքի մէջ։

Տառերի գիւտեր շատ են եղել. գտնվել են մի ժամանակ զէնդ, փեհլէվի տառերը, բայց նրանցից ոչինչ չէ մնացել այսօր. վերջապէս, մենք նոյն իսկ չենք ընդունում, որ ամբողջ հայկական այբուբենի առաջին և միակ հնարողը Մեսրոպն է եղել, այլ աւելի հաւանական ենք համարում այն կարծիքը, թէ Մեսրոպը վերցրել է իր ժամանակ գոյութիւն ունեցած այբուբեններից մի քանիսը և նրանց օգնութեամբ յարմարեցրել է, կազմել է տառեր հայոց լեզուի համար. նա եղել է միայն հայ տառերի կատարելագործողը, ազգայնացնողը, յարմարեցնողը նրանց հայ լեզուի բոլոր նրբութիւններին, յատկութիւններին, ոգուն։

Բայց դարձեալ դրա մէջ չէ կայանում այն ահագին, հսկայական, անգնահատելի ծառայութիւնը, որ իր գիւտով Մեսրոպ մատուցել է հայ ժողովրդին։ Ոչ. միայն տառերի գիւտը բաւական չէր Մեսրոպին անմահացնելու. «միայն այբուբեն կատարելագործելը, հնարելը դեռ ամեն ինչ չէ», ասում է հեղինակը։ Շատ այբուբեններ հնարվել, երկար ապրել են, բայց անհետացել, իսկ այն ազգերը, որոնց համար նրանք հնարվել են, շարունակել են ապրել, ինչպէս օրինակ, վերևում յիշված փէհլէվերէնը, զէնդերէնը և այդ ազգերը ստիպված են եղել մի նոր այբուբեն ստեղծել իրանց համար։

Մեսրոպի գիւտի կարևորութիւնը, պատմական և քաղաքակրթական մեծ կարևորութիւնը, հանճարեղութիւնը կայանում է նրանում, որ նա կարողացաւ իր հնարած կամ կատարելագործած այբուբենը դարձնել մի զօրեղ գործիք՝ հայ ազգի մէջ մի ամբողջ մտաւոր և բարոյական յեղաշրջում առաջ բերելու, մի ամբողջ գրականութիւն, այն ևս փառաւոր, ոսկեղէն գրականութիւն ստեղծելու և դեռ V-րդ դարից սկսած հաղորդակից անելու հային արևմտեան (հելլեն-լատինական) քաղաքակրթութեան. հային, որ մինչև այդ ժամանակ ասիականութեան հաւատարիմ զինուոր և դրօշակակիրն էր հանդիսացել։

Մեսրոպի գիւտը առաջ բերեց ասիական մի ժողովրդի, հայ ազգի մտաւոր և բարոյական վերածնութիւնը. նա բոլորովին յեղաշրջեց, տակն ու վրա արեց նրա ամբողջ աշխարհայեացքը, նրա հակումները, ձգտումները և ասիականութեան մտքերով, գաղափարներով տոգորված, ներշնչված մի ժողովուրդ նոր մտքերի, նոր գաղափարների. նոր ձգտումների, իմացական և բարոյական նոր փիլիսոփայութեան ետևից ընկաւ։

Մինչև Մեսրոպի գիւտը հայերը չունէին գրականութիւն, հետևաբար չունէին մտաւոր կեանք. գոնէ մինչև այսօր երևան չեն եկել աւելի կամ նուազ հիմնաւոր փաստեր, իրողութիւններ, հաստատող, թէ հայերը Մեսրոպի գիւտից առաջ ունեցել են որ և է ինքնուրոյն, ազգային գրականութիւն։

Բայց Մեսրոպը և նրա աշակերտները, աջակիցներն ու ընկերները շնորհիւ նրա հանճարեղ գիւտի, ստեղծեցին գրականութիւն և անդառնալի կերպով թեքեցին հայերին դէպի Արևմուտք։ Մեսրոպի գիւտի շնորհիւ, հայերը՝ իրանք ասիական և արևելեան ազգ, բռնեցին արևմուտքի կողմը այն ահագին կռւի մէջ, որ արևելքը և արևմուտքը, կամ ասիականութիւնը և եւրօպականութիւնը (ի դէմս հելլենալատինական քաղաքակրթութեան) մղում էին իրար դէմ։ Հայերը յարեցին արդէն V-րդ դարից արևմտեան քաղաքակրթութեան և նպաստեցին այդ քաղաքակրթութեան տարածման արևելքի մէջ։

Եւ շնորհիւ Մեսրոպի գիւտի, նրանք ամբողջ 1500 տարի հաւատարիմ մնացին այդ սկզբունքին, եղան արևմտեան գաղափարների տարածող, եղան միջնորդներ Արևելքի և Արևմուտքի մէջ. ամբողջ 1500 տարի նրանք, ասիացի լինելով, կռիւ մղեցին ասիականութեան դէմ շնորհիւ այն քրիստոնէական-եկեղեցական-պատմական գրականութեան, որի ստեղծման պատճառ դարձաւ Մեսրոպի գիւտը 1500 տարի առաջ։

Հ. Առաքելեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ օրը, յունիսի 18-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվում էր մեր ընթերցողներին արդէն յայտնի մի գործ—շուշեցիներ—ուսանող Սահակ Ծատուրեանի, Աւագ Սահակեանի, Վլադիմիր Դանիէլեանցի և Միք. Ղահրամանեանի գործը։ Նրանք մեղադրվում էին հետևեալ յանցանքի մէջ. նախօրօք իրար հետ պայմանաւորվել են զէնքով դիմադրութիւն ցոյց տալ իշխանութեան՝ ոստիկանութեան և կազակների խմբին, բացի դրանից, մտադրված են եղել սպանելու այդ պաշտօնատար անձերին։ Պալատը հաստատեց Գանձակի նահանգական դատարանի վճիռը, որով մեղաւոր է ճանաչվել միայն Սահակեանցը և 8 ամիս բանտարկութեան դատապարտվել, առանց որ և է իրաւունքից զրկվելու, իսկ մնացածներն արդար են ճանաչված։

—

Կովկասի տնայնագործական յանձնաժողովի յատուկ պատէրով պատրաստված է մի նոր տեսակ դազգահ (СТАНОКЪ), որը առանձին բարդութիւններ չունի և գնի կողմից մատչելի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԿԱՆԱՆՑ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՆԳՐԷՍԸ

I

Թող տարօրինակ չը թուայ, եթէ ասենք, որ աւելի քան երկու շաբաթից ի վեր, սկսած կանանց միջազգային կոնֆերէնցիայից մինչև միջազգային կոնգրէսի աւարտման օրը, Գերմանիայի մայրաքաղաքում մի ընդհանուր տօն էր տիրում։ Միայն տեղական ազատագիր կանանց փութկոտ ջանքերը չէին, որ համաշխարհային գեղեցիկ սեռի մարտնչող ներկայացուցիչների ընդունելութեան փայլուն շքեղութիւն էին տալիս ամեն կերպ։ Ինքը՝ Բերլինը, իր քաղաքային վարչութեամբ, բարձր կառավարչական շրջանները, անգամ պալատը, չէին զլացել այս կամ այն կերպ, որքան այդ ներում են քաղաքավարութեան սահմանները, իրանց սիրալիր յարգանքն արտայայտելու օտար առաջաւոր հիւրերին։ Կայսրուհին, պետական կանցլեր կոմս ֆօն Բիւլովը, պետական ներքին գործերի մինիստր կոմս Պօզադովսկին ընդունելութեան առանձին ժամեր էին պարգևել ազատագիր կանանց պարագլուխներին։ Իսկ քաղաքի վարչութիւնը՝ ի պատիւ կանանց կոնգրէսի, քաղաքային խորհրդարանի ընդարձակ դահլիճում փառահեղ ճաշկերոյթ էր սարքել, հրաւիրելով բոլոր կոնգրեսիստներին։ Գերմանական ամբողջ մամուլը—բացառութեամբ, ի հարկէ, ծայրայեղ օրգանների—սիրալիր ողջունում էին կին հիւրերի գալուստը և մաղթում նրանց ձգտումների իրագործումը։ Պատկերազարդ թերթերի հրատարակիչները վաճառքի էին հանում փողոցներում բազմաթիւ կոնգրեսիստների նկարները և այլն և այլն։ Մի խօսքով օրվայ սենսացիա առաջին կարգի։

Սակայն թող չը հիասթափվի ընթերցողը այս տողերից և յանկարծ չը փոխէ իր աննըպաստ կարծիքը Գերմանիայի վերաբերմամբ, իբրև ամենապահպանողական երկիրը կանանց շարժման տեսակէտից։ Մենք ասացինք, որ այդ բոլորը կատարվում է այնքան և այն չափով, որքան ներում էին քաղաքավարութիւն կոչված գաղափարի սահմանները։ Եւ ամենևին խօսքի դրժում չի լինի—ի հարկէ, ըստ քաղաքական լօգիկայի—եթէ պետական կանցլերը և մինիստրը կանաչազարդ պարտիզում, թէյի սեղանի մօտ, ընդունելութեան ժամերին, ժըպտերես ողջունեն կին հիւրերի գալուստը, համակրեն նրանց շարժումը, նոյն իսկ աջակցութիւն խոստանան և յաջորդ օրը դիւանագիտական կաբինետում կամ պարլամենտական կանաչ սեղանի վրա իրանց վետօն դնեն, բռնաբարեն կնոջ ամենատարրական իրաւունքները։

Զար զուգադիպութիւնը մի այդօրինակ խաղ էր սարքել միջազգային կոնգրէսի գլխին, այն ստրիճան, որ սևացրել էր փառահեղ ընդունելութեան ամբողջ էֆֆէկտը։ Այդ միջադէպը արժէ այստեղ արձանագրել։ Բաւական ժամանակից ի վեր բայխստագում առևտրական դատարանների օրէնքը [illegible] հետ միաժամանակ, [illegible] էր կին [illegible] ընտրողական ([illegible] [illegible] մէջ) ակտիվ (ընտրելու) և պասիվ (ընտրվելու) իրաւունք շնորհելու [illegible]։ [illegible] [illegible] պիտի ստանար խնդիրը յունիսի 11-ին, ճիշտ մի օր առաջ կոնգրեսի [illegible]ից և երկու օր յետոյ կին հիւրերի այցելութիւնից՝ Բիւլովի և Պօզադովսկու մօտ։ Յունիսի 11-ին, կառավարութիւնը կոմս Պօզադովսկու ներկայացուցչութեամբ և փջակողմեան կուսակցութիւնների կողմնակցութեամբ մերժում է կնոջ ոչ միայն պասիվ, այլ և ակտիվ ընտրողական իրաւունք տալու առաջարկութիւնը, հակառակ ամենից առաջ սօցիալ-դեմօկրատիայի և ապա քաղաքացիական լիբերալ կուսակցութիւնների։ Այն ատրիճան անախորժ տպաւորութիւն թողեց այդ դիրքը հասարակական տրամադրութեան վրա, որ նոյն իսկ չափաւոր լիբերալ թերթերը բողոքում էին կառավարութեան դէմ։ Անախորժ տպաւորութիւնը զգալի էր աւելի կոնգրեսիստների համար, որոնք, մանաւանդ տեղացի պատգամաւորները, առաջին ընդհանուր ժողովում դառնապէս բողոքեցին այդ նոր բռնազբօսիկ արգելքների դէմ։

II

Կանանց ներկայ միջազգային կոնգրէսը ամենաաջողը պիտի համարել մինչև այժմ եղածների մէջ։ Զը կայ Եւրօպայում մի երկիր, որի գեղեցիկ սեռը ներկայացուցչութիւն չունենար այս համագումարման մէջ։ Ամերիկայից մասնակցում են ոչ միան Միացեալ-Նահանգները, այլ և Կանադան (ուր պիտի կայանայ յաջորդ միջազգային կոնգրէսը), Մեքսիկօն, Բրազիլիան, Արգենտինան։ Հեռաւոր Աւստրալիան իր կղզիներով ուղարկել էր 5 պատգամաւորներ։ Ամենից շատ եկել էին օտար երկիրներից՝ Միացեալ-Նահանգներից, Անգլիայից, Աւստրիայից։ Ճառախօսների թիւը հասնում էր մօտ 300-ի, և խօսողների այդ խոշոր թուի մէջ չը կար մի հատ անգամ Ռուսաստանից, մինչդեռ 1896 թ. կանանց միջազ-

է մանր տնային արդիւնագործութիւնով զբաղվողներին։ Այդ դագգահի վրա չեն մնացել տեղական նոյնանման գործիքների պակասութիւնները։ Մօտ օրերս դրա վրա կը սկսեն փորձնական աշխատանքներ տեղական տնայնագործական յանձնաժողովի շէնքում։ Պէտք է գործեն մի գորգ, 6 արշին երկարութիւն և 3½ արշին լայնութիւն ունեցող, որի նկարները պէտք է վերցնեն օրինակելի ալբոմից։ Բրդի թելերը ներկելու համար պէտք է գործածեն ալիզարինի ներկեր ու գոյներ, իբրև աւելի դիմացկուն և աւելի գործնական։

—

Մենք ստացանք ռուսերէն մի նոր գիրք, տպված այս տարի Թիֆլիսում «Изъ воспоминаній гимназиста шестидесятыхъ годовъ» (Վաթսունական թւականների գիմնազիստի յիշողութիւններից) վերնագրով։ Գինն է 50 կոպէկ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Վօզնեսենսկայա փողոցում յունիսի 18-ին անձրևից առաջացած հեղեղից զգալի կերպով վնասվեց Թ. Փարուխեանի տունը, լցնելով նրան ցեխով և ջրով։ Հազիւ կարելի եղաւ ազատել երեխաներին խեղդվելուց։ Վնասը հազար րուբլուց աւելի է։ Պէտք է նկատել, որ փողոցը վերջին ժամանակներս չէր մաքրվում և այդ պատճառով ջուրը չէր գնացել իր բնական հոսանքով, այլ շեղվել էր դէպի յիշած տունը։

—

Օդեսսայի պաշտօնական «Вѣд. Од. Грод.» լրագրում գրված է, որ այժմ մինիստրութիւնը զբաղված է անցագրերի համար մի աւելի յարմարաւոր ձև գտնելով։ «Նշաններ» վերնագրով բաժինը բոլորովին իզուր է և ոչինչի չէ ծառայում, որովհետև այնտեղ գործածված բառերն ու նշանները կարող են յարմարվել ամեն մարդու. մանաւանդ այժմ, երբ արելի է առանց ներկայ լինելու անցագիր ստանալ, այդ բաժնի գոյութիւնը բոլորովին անմիտ է. միշտ կարող է մէկ անձի անցագրով օգտվել մի ուրիշը։ Ահա այդ անկանոնութեան առաջն առնելու համար՝ ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ մշակվում է անցագրի մի նոր ձև, որի ժամանակ մէկի անցագիրը միւսին յարմարեցնելը կամ անհնարին կամ քիչ հնարաւոր լինի։

—

Կիսլօվօդսկում արդէն հասարակութեան տրամադրութեան տակ է դրված պետական հսկայական հիւրանոցի 200 համար սենեակներից 60 հատը միայն, որովհետև շէնքի այդչափ մասն է միայն պատրաստ։ Ամբողջ շէնքը, որի վրա ծախսվել և դեռ ծախսվում է 600,000 րուբլի, պատրաստ կը լինի հետևեալ տարվայ ամառը։ Հիւրանոցը բանելու է ամբողջ տարին։

—

Յուլիսի 1-ին բացվում է մի նոր տեխնիկական երկաթուղային դպրոց միջին-ասիական երկաթուղիների համար՝ Տաշկենտ քաղաքում։ Միջին-ասիական երկաթուղին մինչև այժմ չունէր իր սեփական դպրոցը և շատ մեծ կարիք էր զգում կրթված տեխնիկների։

—

Ռուսաստանի բարեգործական ընկերութիւններից մի քանիսը միջնորդութիւն են յարուցել, որ ներկայ տարվայ աշունքին Մօսկվայում կայանայ բոլոր ռուսական և մի քանի եւրոպական բարեգործական ընկերութիւնների ներկայացուցիչների ընդհանուր ժողով, որը լուծէ շատ կարևոր և էական հարցեր բարեգործութեան փշոտ և երկսայրի ասպարէզում։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Մանջուրական գործող բանակի գլխաւոր հրամանատար գեներալ-ադիւտանտ Կուրօպատկինի օֆիցերական ծառայութեան 40-ամեակը լրանում է ներկայ տարվայ յուլիսի 19-ին։

—

Մօսկվայի նահանգի զեմստվօները, ինչպէս հաղորդում է „Р. Л.“ լրագիրը, թոյլտւութիւն են ստացել գիւղախմբերի գիւղական բժիշկների պաշտօններում նշանակել կին-բժիշկներ, տալով նրանց պետական ծառայութեան իրաւունքներ։ Կը նշանակէ, կաւելացնենք մենք, մի քայլ եւս առաջ է դնում կինը կեանքի գործնական ասպարէզում։

—

Ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ ներկայումս քննվում է զեմստվօներին «զեմստվօական փոխադարձ վարկի ընկերութիւն» հիմնելու թոյլտւութեան խնդիրը, նման Պետերբուրգի գաւառական զեմստվօում գոյութիւն ունեցող համանման ընկերութեան։ Ինչպէս ասում են, այդ հարցը կը լուծվի դրական մտքով, միայն թէ այդպիսի ընկերութիւն հիմնել ցանկացող զեմստվօների վրա կը դրվեն զանազան պարտականութիւններ, այսինքն՝ զուտ արդիւնքից որոշ տոկոս բաժին հանել տեղական կարիքների համար—օրինակ՝ ժողովրդական կրթութեան, առողջապահական գործի, հասարակական բարեգործութեան և սովի ժամանակ օգնութեան հասնելու նպատակով։

—

Գանձակից հաղորդում են „Б. И.“ լրագրին, որ Հաջիքէնդ ամարանոցից մինչև Միխայլովկա գիւղը խճուղի շինելու համար յատկացված է 4,667 րուբլի գումար։

—

ԴԵՐԲԵՆՏԻՑ մեզ գրում են. «Կիրակի յունիսի 13-ին, Դերբենտի հասարակական ժողովարանի դահլիճում սիրողները խաղացին «Ասլան-Բալասի» պատմական դրաման և «Կրոթ-Կրոթ» վօդևիլը։ Ժողովուրդը կարծելով, որ մի և նոյն տպաւորութիւնը կը թողնէ, ինչպէս առաջին անգամ, երբ այստեղի բեմի վրա խաղացին մի և նոյն պիեսները, բայց հիասթափվեց մի որոշ չափով։ Ինչպէս լսում ենք մի և նոյն սիրողները մտադիր են մի շարք ներկայացումներ տալ, բայց խորհուրդ կը տայինք, որ պարոնները հանդէս գային աւելի պատրաստված կերպով»։

—

ԴՉԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Մայիսի 1-ին, Ղզլարի յաջորդարանի դահլիճում կայացաւ ծխականների ժողով հանգուցեալ Յուրէն քահանայ Ղորղանեանի տեղ ընտրելու նոր քահանայացու։ 38 ձայնով ընդդէմ 1-ի ընտրվեց ղզլարցի և մօդդօկաբնակ պ. Վահան Թարրիկեան։ Պարոնը աւարտել է Գէորգեան ճեմարանը լիովին։ Նոյն ժողովում վերընտրվեց միաձայն պ. Ոսկան Քալանթարեան ս. Գէորգ ուխտատեղու համար երէցփոխ։ Պարոնը տասներկու տարիներից ի վեր կատարում է երէցփոխի պաշտօնը արիաբար։ Ժողովը վճռեց խնդրամատոյց լինել ուր հարկն է պ. Քալանթարեանին վարձատրելու պարգևով»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Մշտական ընդհարումներ։ Լեաօեանից հեռագրում են, որ հարաւում բոլոր ժամանակ տեղի են ունենում անընդհատ յամառ ընդհարումներ մեր առաջապահ շղթայի և թշնամու միջև։ Արևելքում գեներալ Րենենկամպֆի խումբը շարունակ անհանգիստ է լինում խունխուզներից, որոնք երևում են նշանաւոր թւով և գործում են եապօնացիների ղեկավարութեամբ։ Չինացիները թաղում են հողի մէջ ուտեստի պաշարները։ Զօրախումբը շարունակ շարժման մէջ է, ուղղվելով դէպի հարաւ։ Զգացվում է ձիերի պակասութիւն և սննդի բացակայութիւն։ (Русь)

Եապօնական լրագրի ցանկութիւնը։ «Ջիջիշեմբօ» եապօնական լրագիրը հետևեալ կերպով է բացատրում եապօնացիների ցանկութիւնը անպատճառ յաղթական դուրս գալու ներկայ պատերազմից. «Եթէ մեզ չաջողվի յաղթել Ռուսաստանին, նա կը մնայ ընդմիշտ կենդանի սպառնալիք իր դրացիների համար, թէ Եւրոպայում և թէ Հեռաւոր Արևելքում։ Մենք կը լսենք ամեն րոպէ նրա զէնքի սպառնալից շառաչիւնը, նրա խիստ ձայնը։ Եապօնիայի յաղթութիւնը կեանքի կը կանչէ վերանորոգված առաջադիմական Չինաստանը և Կօրէան՝ բարւոքված հասարակական կազմով։ Երկու պետութիւններն էլ կը մնան անկախ և լայն կերպով կը բացվեն համաշխարհային առևտրի և արդիւնաբերութեան առաջ։ Թող միայն հակառակորդներին թողնեն ինքն իրանց։ Լուծումը շուտով տեղի կունենայ, բայց ինչ և լինի օգնութիւնը—թէ փոխառութեան կամ նաւատորմի ծախման ձևով—նա միայն կը շատացնէ թշնամական գործողութիւնների երկարատևութիւնը և դրա հետ միասին կը սաստկացնէ առևտրական ճգնաժամը, որ, բընականաբար, առաջ է բերում պատերազմը։ (Рус. Вѣд.)

Բանակները կազմ եւ պատրաստ են։ Գեներալ Կուրօպատկինի ահագին բանակի հանդէպ—հեռագրում են Լեաօեանից—Օկուի և Կուրօկիի բանակները ռազմական կարգով շարվում են Լեաօդունեան թերակղզու վրա։ Եապօնական բանակներից իւրաքանչիւրը ամենաքիչը բաղկացած է 6 դիվիզիայից։ Այստեղ կանգնած զօրքերի թիւը գոնէ երեք անգամ աւելի շատ է, քան Տիւրենչէնում և Վաֆանդիանում մասնակցող զօրքերը։ Կուի համար կազմ և պատրաստ ոյժերի անընդհատ մօտենալը իբար, օրէցօր աւելի լարում է գործերի դրութիւնը, իսկ անձրևային շրջանի մօտենալը անխուսափելի է դարձնում ճակատամարտը, որը, գուցէ դարաշրջան կը կազմէ Հեռաւոր Արևելքի պատմութեան մէջ։ (Р. А.)

Եապօնացիները տիրում են։ Լօնդօնից հաղորդում են, թէ Պորտ-Արտուրի հանդէպ եղած ծովային ճակատամարտի մասին «Times» լրագրին հեռագրում են Տօկիօից հետևեալը. «Եապօնացիները ապշած են ռուսաց նաւատորմի Պորտ-Արտուրի նաւահանգստից դուրս գալու լուրը լսելով։ Դուրս եկած նաւերի նշանաւոր թիւը, ռուսաց ծովագնացների համարձակութիւնը և ձեռներէց ոգին համահաւասար կերպով անհանգստութիւն են ներշնչում և Տօկիօի կառավարութեան և ժողովրդական մասսաներին։ Տօկիօում հաւատացած են, որ Պորտ-Արտուրի նաւատորմը կարճ միջոցում մեծ նախաձեռնութիւն ցոյց կը տայ։ Չիֆուից հեռագրում են «Daily Express»-ին, որ եապօնական լրտեսները ազդանշաններով հաղորդեցին Պորտ-Արտուրը պաշարող եապօնական բանակին հիւսիսային կողմից նաւատորմի նաւահանգստից դուրս գալու մասին։ Այդ ազդանշանը անմիջապէս հաղորդվեց անթել հեռագրով Անդունի ծովափի երկարութեամբ և այդտեղից նոյն անթել հեռագրի միջոցով՝ ծովապետ Տօգօի հրամանատարական նաւին։ Ինչպէս հեռագրում են «Standard»-ին Շանգհայից, ռուսաց էսկադրայի գլխաւոր նըպատակը եղել է հեռացնել եապօնացիների ձգած ականները։ Թղթակիցը յաւելացնում է, որ եապօնացիները զուր տեղ ջանացին գրաւել ռուսաց էսկադրան կուի բաց ծովի վրա։ Միաժամանակ Լօնդօնի լրագիրներին հեռագրում են Տօկիօից, որ Դալնի հասան եապօնական նաւեր, որոնք նորից փորձ են անում փակել Պորտ-Արտուրի նաւահանգստի մուտքը։ (Бирж. Вѣд.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Ի՞նչ է կատարվում այժմ Հայաստանում—այս հարցն է տալիս «Новости» լրագիրը և շարունակում. «Այդտեղից ստացվում են ամենամութ, ամենահակասական լուրեր։ Յամենայն դէպս դրութիւնը յուզալից է։ Պարիզի թերթերից մէկը, «Pro Armenia» ստացել է մի հեռագիր Մուշից, հետևեալ բովանդակութեամբ. «Մարտի 27-ից քիւրդերը խուժելով Սասուն, յարձակվում են ազգաբնակութեան և հայ փախստականների վրա, այն ժամանակ երբ եպիսկոպոսը և հայոց խորհուրդը, սուլթանի իրադէի հիման վրա, պէտք է բանակցէին փախստականների հետ, որոնց պարագլուխները համաձայնութիւն էին յայտնել հաշտվելու։ Բայց վալին և հրամանատարը, չը ցանկալով թոյլ տալ այդ բանակցութիւնները և չը սպասելով ուղարկվածների վերադարձին, արշաւումն սկսեցին քսան բատալիօնով, տասը թնդանօթով և քիւրդերի բազմաթիւ հրոսակներով։ Ապրիլի 25-ից մինչև մայիսի 29-ը սպանեցին 3000 մարդ, այդ թւում կանանց և երեխաների և աւերեցին 50 գիւղեր։ Այժմ Մուշում գտնվում են 4000 փախստական, որոնցից շատերը վիրաւորված են կամ հիւանդ. նրանք ոչ հագուստ ունեն, ոչ հաց։ Օրական տասը հոգի մեռնում են։ Մութեսարիֆը հրամայեց բաժանել հաց, բայց բաշխումը կատարվում է անկանոն, անբաւարար քանակութեամբ և տալիս են փչացած հաց։ Առանց քաղաքի քրիստոնեայ ժողովրդի օգնութեան, փախստականների մեծ մասը կը մեռնէր քաղցածութիւնից։ Յունիսի 8-ին վալին կարգադրեց փոխադրել փախստականներին հարեան գիւղերը. այդ ժամանակ տեղի ունեցան բռնութիւնների զզուելի տեսարաններ։ Արդէն պատրաստ էր արիւնահեղ ապստամբութեան բռնկումը, բայց, բարեբաղդաբար, շնորհիւ Վանի ֆրանսիական հիւպատոսի միջամտութեան, հնարաւոր եղաւ նրա առաջն առնել։ Օգնութիւնը անհրաժեշտ է, այլապէս թշուառները հարիւրներով կը կորչեն»։ Շատ հեռու

գային կոնգրէսին (դարձեալ Բերլին) մեր երկրից ոչ միայն ռուս պատգամաւորներ էին խօսում, այլ և ներկայ էր մի հայուհի (օրիորդ Մելիք-Բէգլարեան), որը թեթև ծանօթութիւն է տուել հայ կնոջ դրութեան մասին։

Հարկ է այստեղ ի միջի այլոց նկատել, որ քաղաքացիական կանանց շարժման ընդհանուր բանակը ունի իր չափաւոր ու արմատական տարրերը, աջ ու ձախ թեւերը։ Անշուշտ բոլորն էլ կանգնած են առաջադիմական մակերևոյթի վրա, բոլորի ծրագրի և գործունէութեան տակտիկայի մէջ շեշտվում են ազատագրական ձգտումներ։ Այնպէս որ կանանց շարժման աջ ու ձախ թեւերի տարբերութիւնը այն չէ, ինչ մենք սովոր ենք նկատելու քաղաքական կուսակցութիւնների մէջ։ Կանանց չափաւոր և արմատական տարրերի տարբերութիւնը կայանում է ձգտումների և րէֆորմների որակի ու չափի մէջ, ձեռք բերելիք իրաւունքների և վճռական էմանսիպացիայի լայն ու չափաւոր սահմանների մէջ։ Կանանց ներկայ կօնգրէսին չէին բացակայում այդ տարբեր կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչները, նոյն իսկ պատգամաւորներ կային այսպէս անուանված կօնֆէսիօնել խմբակցութիւններից՝ աւետարանական և կաթօլիկ կանանց ընկերութիւններից։

Կօնգրէսի առաջին ընդհանուր ժողովը զբաղվեց կանանց շարժման վիճակով զանազան երկիրներում։ Շարժում ոչ միայն կազմակերպչական հողի վրա, ազատագիր հոսանքի ծաւալման, խմբերի ստուարացման խնդրում, այլ և այն գործնական ազդեցութեան և դրական առաջադիմութեան մէջ, որ կինը գրաւել է երկրագնդի այս կամ այն ծայրում։ Համեմատաբար ամենանախանձելի վիճակ ունէին Աւստրալիայի, Միացեալ-Նահանգների և Անգլիայի կին պատգամաւորները, որոնք մի առ մի թւում էին իրանց սեռի տարած յաղթանակները տնտեսական և սօցիալ-քաղաքական հողի վրա։ Հազարաւոր ունկնդիրների ուշադրութիւնը լարեց Միացեալ-Նահանգների սևամորթ կանանց ներկայացուցչի ճառը, որ ոգևորված պատմում էր իր սեռի վիճակը ստրկութեան և ազատութեան շրջաններում։ Այսօր սևամորթ կինը եւ տիրացել է իր սեռի ինքնագիտակցութեան և ձեռք ձեռքի տուած իր սպիտակամորթ քրոջ հետ, անվրէպ ձգտում է դէպի մարդկութեան կէս մասի ազատագրութեան մեծ նպատակի իրագործման։ «Մեր կռիւը—ասում է սևամորթ ներկայացուցչուհին—կրկնակի բնաւորութիւն ունէր սպիտակամորթ ցեղերի տիրապետութեան ներքոյ։ Մեզ արհամարհում էին որպէս բասսայի և որպէս կին սեռի։ Եւ մենք դատապարտված էինք ազատագրութեան կրկնակի կռիւ մղելու—բասսայի և սեռի համար»։ Գերմանական կանանց հաշւետուութիւնից երևում է, որ ինտենզիվ չափով զարգացել է կանանց ընկերութիւնների կազմակերպչական վիճակը, մանաւանդ վերջին տարիներում հսկայ առաջադիմութիւն է ցոյց տուել Գերմանիայում պրօլետարական կանանց շարժումը, սերտ միացած սօցիալ-դեմօկրատիայի հետ։

Ընդհանուր ժողովից յետոյ, կօնգրէսը նուիրվում է իր մասնաւոր զբաղմունքներին։ Ամբողջ նիւթը բաժանված էր չորս տարբեր սեկցիաների։ I Կանանց կրթութիւնը։ II Կանանց հասարակական կոչումը։ III. Սօցիալական հաստատութիւններ եւ ձգտումներ։ IV Կնոջ իրաւական դիրքը։

Այս բոլոր սեկցիաների հրահանգման ընթացքում նկատվում էր մի ընդհանուր բնորոշ գիծ, որ կարմիր թելի նման անցնում էր սկզբից մինչև վերջը։ Դա այն դառնադին բողոքն է, որ իւրաքանչիւր երկրի կին դասախօս ուղղում էր տեղական կառավարութեան և անտիֆեմինիստական տրադիցիաների դէմ՝ արական սեռի շարքերում։ Ի հարկէ տարբեր երկիրների իգական սեռի կրթական, հասարակական և իրաւական յարաբերութիւններն ու արած առաջադիմութիւնը կանգնած է տարբեր մակերևոյթի վրա և ըստ այնմ էլ տարբեր էին դասախօսների բողոքի և սուր արտայայտութիւնների որակն ու աստիճանը։ Բողոքի ընդհանուր համօրինակ գիծը կազմում էր այն, որ ամենուրեք կնոջ ազատագրութիւնը դեռ չէ հասել այն բանին, որին իր ծրագրային տակտիկայով ձգտում է, որպէս մերձաւոր նպատակի, չէ ստացել տեղական իշխանութիւնից այն, ինչ նա խնդրում, պահանջում է, բռնադատված իրերի բնական անհրաժեշտութիւնից։ Նրանք պարզում էին նախ կանանց ազատագրութեան ընդհանուր տենդենցիան, ցոյց տալով կնոջ կուլտուրական խոշոր նշանակութիւնը կեանքի բազմապիսի սահմաններում, նրա դիրքն ու պարտականութիւնը, որպէս անհատ, որպէս ընտանիքի մայր, որպէս հասարակական մի առանձնայատուկ խաւ և որպէս մարդկութեան կէս մասը։ Ապա համառօտ ծանրանում էին նրանք գոյութիւն ունեցող իրականութեան այն փորձերի և արդիւնքների վրա, որոնց արտաբերել է կնոջ մինչև այժմ ունեցած գործակցութիւնը։

(Կը շարունակվի)

է Հայաստանը եւրոպական կօնտրօլից և այն, ինչ որ անհրաժեշտ է Մակեդօնիայում, այդտեղ անխափան կատարվում է:

—Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի և Բրիտանիայի դեսպանները ձեռք են առնում Կ. Պօլսում ե-ռանդուն միջոցներ՝ Սասունի գոհերի դրու-թիւնը ամոքելու համար: Մամուլի մէջ նոյն իսկ լուրեր երևացին, որ անգլիական դես-պանը սպառնացել է ծովային ցոյց անել, եթէ Բ. Դուռը առաջվայ պէս յամառութիւն ցոյց տայ: Յամենայն դէպս առաջադրութիւնները արվե-ցին այնպիսի ազդու ձևով, որ դուռը վճռեց անմիջապէս ազատել հայերի Սասունի գոր-ծերի հետ կապ ունեցող բանտարկեալներին և խոստացաւ ընդհանուր ներումն շնորհել բոլոր սասունցիներին, որոնք մասնակցել են թիւր-քերի հետ ունեցած գործին ապրիլ, մայիս և յունիս ամիսներում և երաշխաւորեց կոտորա-ծի զոհերին նպաստներ տալը: Բայց այն ժա-մանակ, երբ Կ. Պօլսում տրվում էին այդ խոս-տումները, Մուշում գործում էր զինուորական դատարանը, որ դատում էր ոչ թէ քիւրդե-րին, որոնք կողոպտել, այրել և սպանել էին, այլ հայերին, որոնք քիւրդերի և թիւրքերի զոհերն էին: Իսկ քիւրդերը և թիւրքերը շա-րունակում էին, յեղափոխականներ որոնելու պատրուակով, այրել տները և կողոպտել բնա-կիչներին: (Рус. Вѣд.)

—Լօնդօնի «Standard» լրագիրը հետևեալ տեղեկութիւնն է ստացել Կ. Պօլսի իր թղթակ-ցից. «Եւրոպական պետութիւնների Մուշ ու-ղարկված երեք փոխ-հիւպատոսները զեկու-ցանում են, որ աւելորդ են համարում իրանց բնակութիւնը այդտեղ, որովհետև նրանք ան-զօր են արգելել թիւրքերին անգթութիւններ կատարելը հայերի դէմ: Թիւրքերը ազդու կերպով հերքում են այդ մեղադրանքների ար-դարութիւնը: Դեսպանութիւնները մանրամասն քննութիւն սկսեցին, բայց դեռ մինչև այժմ չեն ստացել ճիշդ տեղեկութիւններ: Սպասում են, որ Վանի փոխ-հիւպատոսների ձեռնար-կած ուղևորութիւնը երկրում հարկաւոր նիւթը կը հայթայթէ՝ գործերի իսկական դրութիւնը քննելու համար: Անհասարակ, Թիւրքիայում ապրող եւրոպացիները այն կարծիքի են, թէ եւրոպական պետութիւնները, նախ քան սկսեն Բ. Դրան դէմ դիպլօմատիական արշաւանք, պարտաւոր են որոշել, թէ մինչև որ աստիճան պէտք է առաջ տանեն այդ արշաւանքը: Այ-լապէս, թիւրքերը, համոզված ձգձգման ա-րուեստի մէջ, միշտ գիտեն ձգձգել ամեն մի գործ մինչև որ եւրոպական դիպլօմատիան կը յոգնի և կը ձանձրանայ:

—«Русск. Слово» լրագրի մէջ կարդում ենք. «Թիւրքական կարգերը Հայաստանի մէջ վա-ղուց ի վեր լուսաբանված են: Քիչ տարի է անցնում առանց հայերի կոտորածի, որ թիւր-քաց պաշտօնական լեզուով կոչվում է ապս-տամբ հրոսակների զսպումն: Այս տարի դաժ-ձեալ փչացվեց Սասունի դժբաղդ շրջանը: Կրկնվեցին քիւրդերի և թիւրք զինուորների սովորական գազանութիւնները: Քանդվեցին 35 գիւղեր: Նրանց մէջ «Temps» լրագրի թըղ-թակցի ասելով, 6000 բնակիչ կար, որոնցից 3500-ը անհետացան: Մնացածները առանց պատսպարանի և ուտեստի չը գիտեն ինչ վի-ճակ է սպասում իրանց: Կոտորածի տեղը գնացին Ռուսաստանի, Անգլիայի և Ֆրան-սիայի հիւպատոսները: Վիէննայի «Frendenb-latt» հաւաստացնում է, որ ի հետևումն Ռու-սաստանի, Ֆրանսիայի և Անգլիայի առաջա-դրութիւնների, Հայաստանում արդէն հաս-տատվել է կատարեալ հանգստութիւն: Շատ լաւ հանգստութիւն է, երբ հազարաւոր ժո-ղովուրդ նստած է առանց ծածկի և սննդի: Եթէ կոտորածը կանգ է առել, միթէ երկար ժամանակով է: Երկարատև փորձը այդ մա-սին առիթ չէ տալիս հանգստութիւն նայել ապա-գայի վրա: Թիւրքերը առաջվայ պէս պէտք է [...] ատագակներին»: Իսկ հայերը [...] պէս պէտք է առնեն, որ նրանք [...]էին զէնքը ձեռքին պաշտպանել [...]ւը, գոյքը, իրանց կեանքը և [...] իրանց կանանց և աղջիկներին: [...]այի հետ Եւրոպան վճռել է այսպէս [...]էս վերջացնել: Այդտեղ գործադրում [...]րգեր մեծ պետութիւնների ներկա-[յացուցիչն]երի հսկողութեան և դիտողութեան [...]արեկարգված է ժանդարմերիան, որ [...]վում է եւրոպական օֆիցերների ձեռ-[...]ելի էր գործադրել այդ կարգը և Հա-[յաստան]ում: Քիւրդ ձիաւորներին կարելի է [...]ել ժանդարմերիայով, կազմակերպ-[...]պէս, ինչպէս Մակեդօնիայում այժմ [...]: Գտնվելով եւրոպական օֆիցերների [հսկող]ութեան ներքոյ, ժանդարմերիան չի [...]ի քիւրդական եղանակներ: Կոտորա-[...]ածների վերացումը նոյն իսկ մի մեծ [...]լիներ դէպի առաջ: Թիւրքաց վար-[...] և Թիւրքաց դատարանը, երբ կը [...] մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչ-[ների հս]կողութեան ներքոյ, կը զգուշանան [...]ազանային ճնշումից:—Մենք խօսում [...] մինիմումի մասին, որ կարող էր թե-[...] թշուառ Հայաստանի վիճակը: Դիպ-[լօմատի]կան զգուշաւորութիւնը գուցէ պա-[...] է զգոյշ կերպով ծանրանալ օսմանեան [...]րութեան վրա: Գոլուխօվսկու ճառից [...]տենք, թէ որքան յամառութեամբ Բ. [Դուռը] ընդդիմանում է ռէֆորմների մտցնելուն [Մակեդօ]նիայում: Ահա այդ յամառութեան և [...] պատասխանել՝ պահանջելով անմիջա-[...]րածել մակեդօնական ռէֆորմները Հա-յաստանում: Թիւրքերի «անզգոյշ» վարմունքը հայերի հետ թոյլ չէ տալիս խօսել զգուշու-թեան մասին դէպի Բ. Դուռը այդ պահանջ-ները ներկայացնելիս: Պարզ է, որ Բ. Դուռը ոչինչ չէ անի Հայաստանի համար, եթէ նրան չի ստիպի Եւրոպան հրաժարվել իր ընդունած կարգերից: Թիւրքիան սպասում է ստիպմուն-քի: Պէտք է արդարացնել նրա յոյսերը, չը սպասելով նոր գազանութիւնների՝ վաղուց հա-սունացած պահանջներ անելու համար:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

18 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ-ադիւտանտ Կուրօ-պատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան յու-նիսի 17-ից. «Ցունիսի 15-ին Դաշիչաօ կա-յարանի շրջանում և այնտեղից դէպի Սիւեան տանող ճանապարհներին անսպասելի կերպով անձրևի տարափ տեղաց, որ ջրի տակ արաւ մեր զօրքերի ժամանակաւոր բնակարանները: Եապօնացիները մի քիչ դէպի արևելք ու հա-րաւ ճակատի կողմից առաջ են շարժվում, թէ և դանդաղաբար: Հարաւային ճակատի կող-մում նկատված է եապօնական զօրքերի հա-քաւից դէպի արևելք շարժվելը Կուրօկիի բա-նակի հետ միանալու համար: Կատարված հե-տախուզութիւնը երևան հանեց Դալինեան լեռնանցքի ուղղութիւնով, որ եապօնացիներն իրանց երէկվայ դիրքերը մի քիչ փոխել են: Եապօնացիների թողած մի քանի վաշտ պա-հապան խմբերը, մի քիչ հրաձգութիւնից յե-տոյ, յետ քաշվեցին: Ֆինխուանչէնի կողմից զեկուցում ստացվեց, որ յունիսի 16-ին երևան է հանված եապօնական ուժերի եռանդուն ա-ռաջխաղացութիւնը դէպի Ուֆանգուան և դէ-պի Լեախոլինեան լեռնանցքը՝ Ֆէնշույլինեան լեռնաշղթայի վրա: Անձրևային եղանակը շարու-նակվում է»:—Գեներալ Ժիլինսկու հեռագիրը զինուորական մինիստրին յունիսի 17-ից. «Պորտ-Արտուրից ստացվել են հետևեալ զե-կուցումները. յունիսի 11-ին եապօնացիների բոլոր առաջընթաց գնդերի մէջ երևաց եռան-դուն գործունէութիւն: Նրանք առաջ շարժվե-ցին, ցանկալով տիրել նրանցից խլված Ուլայ-ցէյլազա լերանը, Պորտ-Արտուրից 20 վերստ հեռաւորութեան վրա, բայց նորից յետ քշվե-ցին և մերոնք գրաւեցին նոյն իսկ Բէյխօգօու գիւղը, Սեաօբինդաօ խորշի հիւսիսային ափում և Սեաօբինդաօից դէպի հիւսիս-արևելք: Ջախ թևի դիմացը նրանք ուժեղ կրակ էին անում հեռու տեղերից: Ցունիսի լոյս 12-ի գիշերը հակառակորդի ականանաւերը նորից մօտեցան բերքին: Ցունիսի 13-ի առաւօտեան ժամը 4-ից թշնամին Սեաօբինդաօ խորշից սկսեց նաւերի վրայից կրակ անել խորշից հիւսիս՝ մինչև Ուլայցէյլազա լեռը եղած բոլոր տա-րածութեան վրա, իսկ յետոյ մեծ ուժերով յարձակվեց նախ 13-դ, յետոյ էլ 126-դ բար-ձունքի վրա, երկուսն էլ Պորտ-Արտուրից 20 վերստ հեռու: Վերջինի վրա գրոհ տուեց թէ ճակատից, թէ ետևի կողմից, դրա համար ափ իջեցնելով մի փոքր խումբ: Այդ երկու բար-ձունքն էլ գրաւել էին կամաւորների խումբերը: Երեք յարձակումները յետ մղելով և մեծ կո-րուստներ կրելով, կամաւորները յետ նահան-ջեցին և, թշնամու ճնշման տակ, քաշվեցին Լունվանտանի բարձունքի վրա, Խունինչանխէ և Լունվանխէ գետերի միջև, Պորտ-Արտուրից 13 վերստ հեռու: Այդ դիրքի դէմ թշնամին գրոհ էր տալիս շատ մեծ ուժերով, մէկ դիվի-զիայից ոչ պակաս: Եապօնացիների բոլոր յարձակումները յետ մղվեցին: Ցերեկվայ ժա-մը 3½-ին եապօնացիները երևան ելան Պորտ-Արտուրի ճանապարհի կէսում մեծ ուժերով և յարձակվեցին Խուինսան լերան վրա, Պորտ-Արտուրից 20 վերստ հեռու: Լեռը գրաւող կամաւորները և երկու վաշտը, տեսնելով թըշ-նամու իրանց թիկունքի կողմն անցնելը, յետ քաշվեցին, նշանաւոր կորուստներ կրելով: Մեր ականանաւերը մեզ մի քիչ օգնեցին, դուրս գալով Լունվանտանից և կրակ անե-լով թշնամու գրաւած ափի վրա: Մեր կո-րուստն է. 7 օֆիցեր վիրաւոր, զինուորների կորուստը մօտ 200 հոգի է: Ֆուգասները պայթեցին յարմար ժամանակին և առնուազը 50 եապօնացիներ նրանց վրա օդը ցնդվեցին: Ըստ երևոյթին նրանց կորուստները նշանա-ւոր են: Վերջին տեղեկութիւնների համեմատ, հակառակորդի նշանաւոր զօրասիւններ շարժ-վում են Դալնիից դէպի Սուանցանգօու գիւ-ղը, երկաթուղու վրա, Արտուրից 20 վերստի վրա, և դէպի Խուինսան լեռը: Ցունիսի 14-ին, առաջապահ պահակների միջև հրաձը-գութիւն տեղի ունեցաւ: Լունվանտեանի ա-րևելեան ճիւղերի վրա եապօնացիները շի-նում են մարտկոցներ: Մեր թնդանօթակիր-ները երէկ գնացին դէպի Լունվանտեան և կրակ արին ափի վրա: Այս գիշեր կրակ բա-ցին բերդի մարտկոցներից ականանաւերի վրա»:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ինկօուի ռուս հիւպատոսի հեռագիրը յունիսի 16-ից. «Այս րօպէիս Պորտ-Արտուրից եկաւ «Լէյտենանտ-Բուրա-կօվ» ականանաւը: Ծովապետ Տօգօի հրատա-րակած տեղեկութիւնները յունիսի 10-ի գոր-ծի մասին հնարովի են: Մեր բոլոր նաւերն անվնաս են: Ենթադրում են, որ ջրասույզ է արված եապօնական մի ականակիր և երկուսն էլ խիստ վնասվել են»:

ԲԱԳՈՒ: Թէհրանից հեռագրում են, որ այն-տեղ երևացել են խօլերայով հիւանդանալու դէպքեր:

ԿԻԵՎ: Ցունիսի 13-ից սկսված ամեն օր տե-ղի են ունենում գիւղացիական օրէնքների վե-րաքննութեան նախնական խորհրդի նիստեր: Ընդունվել են հետևեալ որոշումները. ցանկալի է իրարից բաժանել գիւղացիների հողային հասարակութիւնները գիւղականներից. գիւղա-կան գիւղախմբերի հասարակութիւնները պէտք է կազմված լինեն բոլոր դասերի մարդկանցից, որոնք անշարժ սեփականութիւն ունեն. գիւ-ղամասերի դատաստանը չը պէտք է պահպա-նել և նրան ենթարկվող բոլոր գործերը պէտք է յանձնել հաշտարար դատաւորներին. եթէ գիւղախմբերի դատարանը պահպանվի, ցան-կալի է, որ նրա իրաւասութիւնը կրճատվի,— բոլոր սեփականութեան վերաբերող վէճերը ենթարկել ընդհանուր քաղաքացիական օրէնք-ներին. գիւղացիների համար առանձին քա-ղաքացիական օրէնսգրքի պէտք չը կայ:

ՑԷՏԻՆԻԷ: Թագաժառանգ Դանիլի ծննդեան օրվայ առիթով մեծ զօրահանդէս կատարվեց: Նիկօլայ իշխանը կարդաց այն հեռագիրները, որ նա փոխանակել է սերբիական թագաւորի հետ Կօսսօվօի ուշարձանի բացման առիթով և մի ճառ ասաց, որով ցոյց տուեց, որ այսօր, Ռուսաստանի օժանդակութեան շնորհով, Սեր-բիան և Չերնօգօրիան, թէ և իբր պետու-թիւն իրարից բաժան են, բայց սրտով և զգացմունքներով մէկ ամբողջութիւն են կազ-մում:

ՄՕՍԿՎԱ: Հրաւիրվում է նահանգական ար-տակարգ ժողով՝ փոթորկից վնասված գիւղա-ցիներին վարձատրելու հարցի առիթով: Գա-ւառական զեմստվօի վարչութիւնը կարգադրել է վնասված գիւղերին հաց մատակարարել: Ստացված տեղեկութիւնների համեմատ թշւա-ռութեան չափն ահագին է. հողի հետ են հա-ւասարված ամբողջ գիւղեր. բազմաթիւ անձեր խեղաթիւրված են. տասնեակներով սպան-վածներ կան: Քաղաքային վարչութիւնը որո-շեց քաղաքի մօրկից վնասված բնակիչներին տալ 25-ական և աւելի րուբլի:

ՊԱՐԻԶ: Դելկասէն հաղորդեց մինիստրների խորհրդում, որ Հաիտիի հանրապետութեան նախագահը ունկնդրութեան ընդունեց Ֆրան-սիայի և Գերմանիայի ներկայացուցիչներին և հրապարակով ներողութիւն խնդրեց Հաիտիի զինուորների նրանց վրա յարձակվելու առի-թով:

ԼՕՆԴՕՆ: (Ռէյտէր): Ժամանեց Էդուարդ թագաւորը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ-ադիւտանտ Ալեք-սէեվի հեռագիրը Նորին Մեծութեան Անունով՝ յունիսի 17-ից. «Ցունիսի 17-ին ստացած հաղորդագրով Պորտ-Արտուրի էսկադրայի ժա-մանակաւոր հրամանատարը զեկուցանում է. «յունիսի լոյս 10-ի գիշերը ես ուղարկեցի 8 ականակիրներ նաւակայանը պաշտպանելու համար. 7 մղոնաչափ յետ քշեցին մեր ակա-նակիրները թշնամու մօտեցող ականակիրնե-րին: Այդ գործերում թեթև վէրք են ստացել II կարգի կապիտան Ելիսէեվը, լէյտենանտ Սմիրնով 3-դը և 2 զինուոր: Առաւօտեան դէմ բոլոր ականանաւերը վերադարձան: Առաւօ-տեան ժամը 8-ին իրար ետևից նաւակայանը դուրս եկան «Նօվիկը», «Դիանան», «Ասկօլ-դը», «Սեվաստոպոլը», «Պոլտավան», «Ցեսա-րեվիչը», «Պոբեդան», «Պերեսվետը», «Ռետ-վիզանը», «Բաեանը» և «Պալլադան» և խա-րիսխ նետեցին: Նաւակայանում նկատելով եապօնական երկու լողացող ականներ, էս-կադրան մնաց խարիսխ թողած. այդ ժա-մանակ ուրիշ մանր նաւեր նաւակա-յանի արևելեան կողմում գտան և պայթեց-րին եապօնական 10-ի չափ ականներ, ո-րոնք, ինչպէս քննութիւնը ցոյց տուեց, հաւանօրէն դրված էին գիշերը մօտեցած թշնամու երկու ականանաւերի կողմից: Ցե-րեկվայ ժամը 2-ին, առջևից ունենալով ծովի յատակը մաքրող նաւերի կարաւանը, ակա-նանաւերի խումբը և «Նօվիկ» կրէյսէրը, էս-կադրան շարքով դիմեց դէպի ծովը և, աջո-ղութեամբ 8 մղոն անցնելով, ծովեց դէպի հարաւ, յետ ուղարկելով յատակը մաքրող նա-ւերը հետները պահակ դնելով թնդանօթակիր նաւակները: Այդ բոլոր ժամանակում էսկադ-րայի դիմացը կանգնած էին եապօնական 2 խուզարկուներ և ականանաւերի մի նաւա-խումբ: Ափից 20 մղոնի վրա նկատվել էր առաջը կտրելու եկող եապօնական նաւատոր-մը, որի մէջ՝ մօտեցած ժամանակը՝ արտաքին նշաններից՝ նկատվեցին 4 զրահակիր առա-ջին կարգի, 7 կրէյսէր առաջին և 1 հատ 2-դ կարգի, 4 զրահակիր կրէյսէր I կարգի, 7 կրէյսէր II կարգի և 5 կրէյսէր III կարգի, 1 խուզարկու նաւ և 1 շոգենաւ և բացի դրանցից, 30 ականակիրներ, երկու նաւա-խմբերով: Մօտեցած ժամանակը երևաց, որ թշնամին մտադիր է թողնել մի կրէյսէրական նաւախումբ և ականանաւեր ափի և էսկադ-րայի միջև, որպէս զի գիշերը բազմաթիւ ա-կանակիրների ականային յարձակումներով շարքից դուրս հանէ մեր նաւերի մի մասը և յետոյ ցերեկով բոլոր ոյժերը միացրած՝ կռւի մտնի: Աչքի առաջ ունենալով թշնամու բոլոր ոյժերի հաւաքումը, որ մերոնցից շատ գերա-զանց էին, և նրա ականակիրների մեծ թիւը, ես վճռեցի Պորտ-Արտուր վերադառնալ, որ-պէս զի հանգամանքների համեմատ գործեմ, հաշւելով, որ գործելու այդ եղանակը սպառ-նում է աւելի քիչ կորուստներ: Երեկոյեան 7 ժամի մօտերը էսկադրան բռնեց վերադարձի ճանապարհը: Թշնամին չը փորձեց մօտենալ կամ խանգարել: Երեկոյեան ժամը 10-ի մօ-տերը էսկադրան մօտեցաւ նաւակայանին, ուր խարիսխ նետեց. վերջից եկող նաւերի վրա դեռ շարժվելու ժամանակը կատարվեցին եր-կու ականային յարձակումներ, որ աջողու-թեամբ յետ մղվեցին: Նաւակայանում թըշ-նամին, չը նայելով լուսնակ գիշերվան, մինչև լուսաբաց ականային յարձակում-ներ էր գործում, որ մենք աջողութեամբ յետ էինք մղում: Առաւօտեան նաւերի շուրջը, ա-փերի մօտերը գտնվեցին Ուայտխէդի 12 ա-կաններ, որ բաց էր թողել թշնամին հե-ռուից, որովհետև ականակիրներին 12 կաբել-տօունից աւելի մօտ չը թողինք: Ականակիր-ները յարձակում էին գործում խմբերով: Ջրա-սոյզ են արված առնուազը երկու հատ: Առա-ւօտեան դէմ ծովը ափը նետեց մի եապօնա-կան օֆիցերի և 2 նաւաստու դիակներ: Ակա-նային այն յարձակումների աջող յետ մղելը, որոնց մէջ մասնակցութիւն էին ունենում և մի քանի մարտկոցներ՝ դիւրացվում էր էս-կադրայի համար ափերի ցոլացուցիչներովը: Առաւօտեան բոլոր նաւերը նաւահանգիստ մտան»:

ՉԻՖՈՒ: (Ռէյտէր): Եապօնացիները Էլիօտի կղզիները ափ հանեցին մի առանձին դիվի-զիա 10,000 մարդուց բաղկացած, որը նշա-նակված է գեներալ Նօդզուին օգնելու Պորտ-Արտուրի առջևը: Այժմ եապօնացիները պա-տերազմի դաշտում ունեն 180,000 մարդ:

ՍԷՈՒԼ: (Ռէյտէր): Գէնզանից հաղորդում են, որ վլադիվօստօկեան էսկադրայի ռմբակոծու-թեան ժամանակ թեթև վիրաւորվել են 2 կո-րէացիներ և 2 եապօնացիներ, այրվել են 2 բնակարաններ: Եապօնական հիւպատոսարանն ընկել են ռումբեր, որ քիչ վնասներ հասցրին: Զօրեղ անձրևի պատճառով հնար չեղաւ որո-շելու, թէ ո՛ր ուղղութեամբ գնաց ռուսական էսկադրան:

ԼԵԱՕԵԱՆ: Բոլոր լեռնանցքերում եապօնա-ցիներն սկսեցին յետ նահանջել: Ակներև է, որ Լեաօեանի վրա ձեռնարկած շարժումը եղել է լոկ ցոյց Օկուի և Կուրօկիի բանակների թևերի շարժումները դէպի Ֆինխուանչէն դի-մակաւորելու նպատակով: Շարժումի նպա-տակն է՝ գործողութեան գիծը նորից յետ տա-նել Կօրէա, որովհետև մեր զօրքը զօրանում են և սպառնում են փակել նրանց հվանտունեան թերակղզում: Ինչպէս երևում է, անձրևային շրջանն սկսվել է ժամանակից առաջ:

ԲԵՐԼԻՆ: Ինչպէս այժմ պարզվում է, եապօ-նական պաշտօնական զեկուցումը, որի համա-ձայն Պորտ-Արտուրի առաջ ռուսական մի զը-րահակիր իբր թէ ընկղմվել է, իսկ միւս նա-ւերն ստացել են մեծ վնասներ,—սուտ է: Այս-տեղի մամուլը մատնանիշ է անում այդ և նը-կատում, որ եապօնական զեկուցումները, որ առաջ աչքի էին ընկնում իրանց ճշգրտութիւ-նով, վերջին ժամանակները դժբաղդաբար խիստ կորցրել են այդ յատկութիւնը:

ՆԻՒ-ՉՒՈՒԱՆ: (Ռէյտեր): «Լէյտէնանտ-Բուրակովը» Պորտ-Արտուրից դուրս եկաւ մառախուղի և անձրևի ժամանակ: Երբ մառախուղը ցրվեց և նրան նկատեցին թշնամու ձուհեցող հակառականաւորները, այն ժամանակ «Լէյտէնանտ-Բուրակօֆը» ազատվեց իր մեծ արագընթացութեան շնորհով:

19 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի հեռագիրը Նորին Մեծութեան յունիսի 17-ից. «Կուրոկիի բանակի զօրքերը ոչ միայն առաջխաղացութիւնը դադարեցրին դէպի Գայչժօու և Դաշիչաօ, այլ և եապոնացիների մի մասը, որ Խյանձինից դէպի Սեանտաու էր շարժվում, սկսեց յետ քաշվել դէպի Խյանձի: Սիւեանի ճանապարհի վրա Մանդեավայի գիւղը գրաւել են մեր զօրքերը: Գայչժօուի հարաւային ճանապարհի վրա՝ Զապանկինեան լեռնանցքում եապոնացիների յետ նահանջելը չէ նկատված: Մեր հեծելազօրը Սէնուչէնի կողմում հակառակորդի ճնշման տակ՝ քաշվեց դէպի հիւսիս: Գայչժօուից դէպի հարաւ, 200 վերստ տարածութեամբ, եապոնացիները բոլոր ճանապարհների լեռնանցքերի վրա դրել են ուժեղ հետևակ պահակներ: Ֆինխուանչէնի կողմից եապոնացիների առաջխաղացութիւնը դադարեց: Խուանժէնսեան-Սինգչինունի ուղղութիւնով եապոնացիները քաշվեցին դէպի հարաւ»:

ՏՕԿԻՕ, յունիսի 18-ին: (Բեռլինի վրայով): Այսօր Միկադօն ընդունեց մանջուրական բանակի նոր գլխաւոր հրամանատար Օյեամային և Կօդամա ու Ֆուկուշիմա գեներալներին միա-բարոյի ունկնդրութեան, որովհետև այդ գեներալները չորեքշաբթի ուղևորվում են դէպի գործող բանակը: Օյեաման նուէր ստացաւ միկադօյից ձիեր, մի կառք և հեծնելու ձի. Կօդաման՝ նոյնպէս մի հեծնելու ձի:

ԳԻԱՆԳՑԶԷ, յունիսի 18-ին: (Ռէյտեր): Երբ տիբէթցիների խնդրած զինադադարի ժամանակը լրացաւ՝ Մակդօնալդը նորից ուզում էր սկսել պատերազմական գործողութիւնները, եկաւ Տիբէթի բարձրագոյն պաշտօնեաններից մէկը և յանձնեց Դալայ-Լամայի մի նամակը, որ պարունակում է գործը խաղաղութիւնով վերջացնելու խնդիրը: Բանակցութիւնները վարելու համար նշանակված են բարձրաստիճան անձերը: Ընդհանուր կարծիքն այն է, որ գործը կը հարթվի առանց անդրագոյն պատերազմական ձեռնարկութիւնների:

ՉԻՖՈՒ: (Ռէյտեր): Ժամանած նաւի ճանապարհորդները հաղորդում են, որ այսօր կէսօրից յետոյ շոգենաւն անց էր կենում Չիֆուի և Պորտ-Արտուրի մէջ տեղով, 15 մղոն հեռաւորութեամբ եապոնական էսկադրից, որ կազմված էր երկու զրահակիրներից և 5 կրէյսէրներից, որը կառադի կռիւ էր մղում. ռուսական էսկադրան չէր երևում: Սակայն եապոնացիների ափից շատ հեռու լինելը հնար չէ տալիս կարծելու, որ եապոնացիները ռմբակոծում էին ափերի մարտկոցները:

ՆԱՆՏ, 18 յունիսի: (Վոլֆ): Միաբանութիւնների կալքերը գրաւելու համար նշանակված պաշտօնեան այսօր սկսեց՝ երկու հետևակ վաշտի, մէկ ու կէս էսկադրոն հեծելազօրքի և 40 ժանդարմների օգնութեամբ այստեղի կապուցինների տեղահանութիւնը: Պէտք եղաւ կոտրել մնացածան դռները և ամեն մի միաբանին առանձին ուժով հեռացնել:

ՊԱՐԻԶ, 18 յունիսի: (Հաւաս): Բիւտժէտային յանձնաժողովը, 14 ձայնի մեծամասնութիւնով 10-ի դէմ, նախահաշվից ջնջեց Վատիկանի դեսպանութեան համար նշանակված ծախքը:

ՊԱՐԻԶ: (Վոլֆ): Երկու օր առաջ ձերբակալված օֆիցէրների դէմ մեղադրանք է յարուցված, որ նրանք փչացրել են պատերազմական գումարներ:

ՍՕՖԻԱ, 18 յունիսի: (Բեռլինի վրայով): Հաստատ տեղեկութիւնների համեմատ Պետր Թագաւորն կայցելէ իշխան Ֆերդինանդին հետևեալ շաբաթվայ սկզբում ամարային բնակավայրում:

—

Վրիպակ: Այսօր առաւօտեան հեռագրում մի կտոր բաց է թողված: Գեներալ Ժիլինսկու հեռագրում «Նրանք ուժեղ կրակ էին անում հեռու տեղերից» բառերից յետոյ պէտք է կարդալ հետևեալը. «Նրանց էսկադրան կանգնած է Արտուրի դիմացը՝ Տալիէնվանի ծոցում. այժմ կայ մէկ կրէյսէր, 2 ականանաւ և 7 առևտրական նաւեր. ինչպէս երևում է, Նրանք բեռները վայր առնելու տեղը նշանակել են այստեղ»:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այսօր Թիֆլիսի մեր բաժանորդներին ուղարկվում է Ե. Ծատուրեանի լամպային և պատարային մագազինի յայտարարութիւնը:

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ

Թիֆլիսի Հակա-ալկօհօլական ընկերութեան Հաւլաբարի բաժանմունքի
ՄՈՒՐԱՇԿՕՅԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ
կիրակի, յունիսի 20-ին
ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ
ՄՇՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
Բարեհաճ մասնակցութեամբ պ. պ. Վանճիրի և Միրզոյեանի
կը ներկայացնէ

I

Առաջին անգամ ժողովրդական բեմի վրա, յայտնի ֆրանսիական մելոդրամա
ԱՐԵԱՆ ԲԻԾ
Դրամա 3 գործ. Թարգմ. ֆրանսերէնից:

II

ԳԻՇԵՐՎԱՆ ՍԱԲՐԸ ԽԷՐ Է
Ֆարս վօդ. 1 գործ. հեղ. Գ. Սունդուկեանցի:

Մասնակցում են.—Օր.օր. Աստղիկ, Վարսենիկ, պ.պ. Գալստեան, Լաչքարեան, Միրզոյեան, Մոմճեան, Յարութիւնեան, Նազարբէգեան, Ջալաբեան, Սարեան, Սողոմոնեան, Վանչիր, և ուրիշները:

Տեղերի գինը 5-ից մինչև 30 կոպէկ:
Սկիզբն է ճիշդ $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան:
Այգում ժամը 7-ից կը նուագէ երաժշտական խումբը: Տոմսակները վաճառվում են Թատրոնի կասայում ներկայացման օրը ժամը 5-ից:
2—2 Ռէժիսոր՝ Վանճիր

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի: 87—100

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
որ գտնվում է ՐՕՍՏՕՎ քաղաքում
հիւանդներին ընդունում է 11—1 ժ. առ.
և 7—8 ժ. երեկոյեան:
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ռ. կ. ե. հ.) 28—100

ԲԺ. Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ
Անցեալ տարիների օրինակով, այս ամառ էլ տեղափոխվել է կովկասեան հանքային ջրերը, ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ, որտեղ ընդունում է հիւանդներին: Пятигорски, Верхній бульваръ, д. Кн. Гирей. (շ. շ.) 6—10

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Ամառվայ ընթացքում սկսած յունիսի մէկից ընդունում է Ալէքսանդրօպօլում մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու, վեներական և վիրաբուժական ախտ ունեցող հիւանդներին. հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ 12—2 առաւօտեան, 5—6 ժ. երեկոյեան. Պուշկինսկի փողոց (Пушкинская ул. № 59) սեփական տուն, № 59. (շ. շ.)

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մասնաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(շ. ե. հ. շ.) 50—105

Ս. Յ. ՄԱՏԻՆԵԱՆՑԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
(Թիֆլիս, Միքայէլ. կամուրջ)
մեծ քանակութեամբ 100,000 պատկերազարդ
ԲԱՑ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Պարիզից և այլ արտասահմանեան յայտնի ֆաբրիկաներից, արժողութեամբ 2, 3, 5, 8, 10 կոպ. և աւելի թանգ.: Նորութիւններ ստացվում են անընդհատ: Զանազան տեսակների թիւն 10 հազարից անցնում է:

Թիֆլիսի և այլ Կովկասեան տեսարաններ և տիպեր մօտ	300	տես.
Ռուս. և հայոց դերաս. և դերասանուհ.	800	»
» » մօտ.	200	»
Գեղեցկուհիներ, երեխ., զան. տիպ. »	2000	»
Ծաղիկներ, տեսար., կենդանիներ »	1500	»
հռչ. մուզեումների պատ. կոպիաներ »	300	»
Պատերազմական դաշտից նաւեր, գեներալներ և այլն »	200	»

և այլն, և այլն, և այլն:
Գումարով գնողներին յայտնի զիջումով:
Պատուէրները կատարվում են անյապաղ վերադիր վճարով: (հ. շ.) 4—10

Ուշադրութիւն

Երկար ժամանակից ի վեր զգացված մի կարևոր պէտք գոհացնելու դիտումով, բացել ենք Գերմանիայի մայրաքաղաքում ՀԱՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ: Սրանով հրաւիրում ենք այն բոլոր անձանց, որոնք առևտրական գործերով, առողջութիւնը դարմանելու համար, կամ մի որ և է ուրիշ նպատակով կը ցանկան Բերլին գալ և կամ որ և է խորհուրդի կը կարօտին, դիմել մեզ:—Երկար տարիներում մեր այստեղ ձեռք բերած փորձառութեամբ պիտի կարողանանք մեծամեծ դիւրութիւններ ընծայել և ամեն կերպով լաւագոյնս օգտակար հանդիսանալ մեզ դիմողներին, չնչին վարձատրութեամբ:
Հասցէ. N. Antréassian und Co. Berlin W. 8 Krausenstr. 61. Հեռագրական հասցէ. Levante—Berlin. (կ. հ. կ.) 1—3

Բոլոր պետութիւններում իրաւունք ստացված:
ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՂ
„ՍԵԿՐԵՏ“

որ պահպանում է ժամացոյցներ և դրամապանակներ գողացվելուց: Նոյն իսկ ամենաճարպիկ գողն անգամ, եթէ փորձէ գրպանից հանել ժամացոյցը կամ դրամապանակը, իսկոյն «պահպանող-սեկրետը», իր միջից վայրկենաբար դուրս թռչող ասեղների օգնութեամբ, արգելելով առարկայի դուրս գալը, մտնում է գողին և տալիս ձեր ձեռքը: Իր էժանութեան շնորհով «պահպանող-սեկրետը» մատչելի է ամենքին: Հատը արժէ 60 կ.: Ուղարկվում է գինն ստացվելուն պէս. կարելի է ուղարկել պօստի մարկաներով:
Շատով առնողներին զեղչում կը լինի մասնաւոր համաձայնութեամբ:
Հասցէն. Ченстоховъ (Петерб. губ.), Ювелирное заведеніе, А. Н. Гринмана.
Ֆիրման 20 տարի է գոյութիւն ունի:
(20, 30, 8) 1—3

Ներսիսեան դպրոցի

սան և երաժշտագէտ Եկմալեանի աշակերտներից մէկը ցանկանում է հայոց եկեղեցիներում դպրոցի պաշտօնի տեղ ունենալ. ունի աջող ձայն, գիտէ երգել շարական և կարող է խումբ ևս կառավարել և ունի հինգ տարվայ փորձառութիւն այդ պաշտօնի մէջ:
Հասցէս. Тифлисъ, церковъ сурпъ-Саркисъ, Григору Амираянцу. (կ. ե. հ.) 1—3

КАПСУЛЫ МАТИКО

ԿԱՊՍՈՒԼՆԵՐ ՄԱՏԻԿՕՅԻ
(Capsules au Matico)
ԳՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿ. ԴԵՂԱԳՈՐԾՆԵՐԻ
Թոյլ է տրված Ռուսաստանում:

—

Աջողութեամբ գործ է ածվում հոնորէի բժշկութեան ժամանակ, երբեք չը յոգնեցնելով ստամոքսը, ինչպէս այդ լինում է, երբ գործ է ածվում Կապայբալզամը հեղուկ ձևով:

—

Парижъ, 8, Rue Vivienne և գլխաւոր դեղատներում:
(12 և 19) 8—20

Աբիսող. Յովհաննիսեանցը

տալիս է դասեր և օգնում է դաս պատրաստելիս թէ մաթեմաթիկայից և թէ ֆիզիկայից:
Աբաս-Աբադեան հրապարակ, տուն Շանշեանցի: ե. հ. շ. 3—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
(Тифлисъ, Сололаки, Лермонтовская ул., № 9)

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշւապահներ: Աւարտողները ստանում են ատեստատներ:

Աւանդելի առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն. 2) Առևտրական Թուաբանութիւն. 3) Հաշւապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային). 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա. 5) Առևտրական Թղթակցութիւն. 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) Գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:

Ձրի ուսուցում ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա: Պարապմունքները կուրսերում լինում են ամեն օր:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը № 9, Սերգիեվսկայա և Լերմօնտովսկայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (կ. չ.) 1—25

Թիֆլիսի առևտրական դպրոցը
Ա. Ի. ՄԱՆԹԱՇԵՎԻ ԱՆՈՒՆՈՎ

գտնվում է ֆինանսների մինիստրութեան վարչութեան տակ: Հիմնված է Թիֆլիսի առևտրականների ընկերութեան ձեռքով:

Դասընթացը եօթամեայ է: Առաջին դասարան ընդունվում են առանց քննութեան քաղաքային դպրոց աւարտողները (1872 թւի կանոնադրութիւնով): Ուսման վճարն է տարեկան 80 րուբլի:

Դասընթացն աւարտողների իրաւունքները.

Անձնական պատուաւոր քաղաքացու կոչում՝ առևտրական ձեռնարկութիւններում 5 տարի ծառայելուց յետոյ. պետական ծառայութեան մէջ—իրաւունք առանց քննութեան առաջին դասի չին ստանալու. զինուորական ծառայութեան համար—երկրորդ կարգի դպրոցների դասընթացն աւարտողների իրաւունքներ:

Պարապմունքների սկիզբն է սեպտեմբերի 1-ից: Խնդիրները, մետրիքական, կոչման և ծաղկի պատուաստման վկայագրերով միասին, ընդունվում են Թիֆլիսի առևտրական դպրոցի գրասենեակում ամեն օր, ցերեկը ժամը 10—1: (կ.) 3—5

Նաւթարդիւնաբերական „ՈՐՈՍՏԱՆ“ Ընկերութիւնը

Սրանով պատիւ ունի յայտնելու իր բաժնետէրերին, որ սկսեալ ներկայ թւականի յունիսի 3-ից իւրաքանչիւր օր, բացի տօն օրերից, Ընկերութեան գրասենեակում (Կօլիւբեակինսկայա փողոց, տուն Վիտուշինսկու) առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 1-ը տեղի կունենայ՝ 1) դիվիդենտի բաժանումը, հաշւելով տասն և հինգ (15) րուբլի ամեն մի բաժնին և 2) «Արամազդ» ընկերութեան ակցիաների բաշխումը, հաշւելով իւրաքանչիւր տասը (10) բաժնին եօթ (7) ակցիա: Կը բաժանվեն նաև անդորրագրեր «Արալօ-Կասպեան» ընկերութեան ակցիաները ստանալու համար:

Թէ դիվիդենտը և թէ վերոյիշեալ ակցիաները և անդորրագրերը ստանալու համար պահանջվում է միայն ներկայացնել ընկերութեան բաժնեթղթերը, որոնց վրա վարչութիւնը կը դնէ պատշաճաւոր կնիքները: Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գրասենեակը, ուղարկելով իրանց բաժնեթղթերը նրանց վրա պատշաճաւոր ցուցմունքներ անելու համար: (կ) 3—4

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՆՏՕՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐԸ Թիֆլիսի առևտրական դպրոցին կից:
(Հինգերորդ տարի)

Կուրսերում աւանդվում են. հաշուապահութիւն, առևտրական թուաբանութիւն, առևտրական գրագրութիւն և առևտրական իրաւունք: Պարապմունքների սկիզբն է 1904 թւի սեպտեմբերի 15-ից: Դասընթացը տևում է 6 ամսից ոչ պակաս: Զբաղմունքները երեկոյեան են և շաբաթը 3 անգամ: Ունկնդիր կարող են լինել երկու սեռի գրագէտ անձեր:

Վճարն է 40 րուբլի դասընթացի համար: Թիֆլիսի առևտրական դպրոցի տեսչի անունով խնդիրներ ընդունվում են ամեն օր ժամը 10—1-ը, նոյն դպրոցի գրասենեակում. 3—5
(կ)

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 1[illegible]-го іюня 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ». Типографія «ГЕРМЕСЪ» С. Назарянца, Мих. пр. № 81